

HEEFT GOD BEROUW?

A.E. Knoch

Heeft God berouw?

Als wij ons met dit thema bezighouden en voor onze studie de gebruikelijke vertalingen raadplegen, raken wij al gauw in verwarring. In 1 Samuël 15:29 lezen we: *“Ook liegt de Onveranderlijke Israëls niet en Hij kent geen berouw; want Hij is geen mens, dat Hij berouw zou hebben”*. Op andere plaatsen in het Oude Testament zien wij daarentegen, dat Hij berouw heeft over het een of ander. In hetzelfde hoofdstuk van het eerste boek van Samuël kunnen wij al lezen (vers 11): *“Het berouwt Mij, dat Ik Saul tot koning heb aangesteld, want hij heeft zich van Mij afgekeerd en mijn bevelen niet uitgevoerd”*.

Oppervlakkig beschouwd zien wij hier een tegenspraak. Maar kan Gods Woord werkelijk zichzelf tegenspreken? Zou Hij een belofte herroepen omdat de omstandigheden sterker waren dan Hij? Vonden er gebeurtenissen plaats die Hij niet had voorzien?

Ieder van ons weet hoe dwaas zo'n gedachte is, die slechts kan ontspringen aan de gebrekkige menselijke denktrant. De woorden in 1 Samuël 15:29 werden door Samuël tegen Saul gesproken, toen deze probeerde Gods vonnis over zijn zonde door bidden ongedaan te maken. Deze uitspraak van Samuël heeft dus betrekking op de rechtvaardigheid van God, die van een eenmaal geveld oordeel geen berouw hoeft te hebben, omdat Hij Zich misschien vergist heeft of omdat een oordeel toch te hard uitgevallen is. Saul moest hier voor ogen gesteld worden, dat God streng is en Zich niet door mooie woorden van Zijn besluit laat afbrengen. Dus alleen voor de persoon van Saul waren deze woorden bestemd.

Het is misleidend, als hier het woordje “iets” ingevoegd wordt, zoals dat helaas in de Statenvertaling het geval is, waar de nazin luidt: “... dat Hem **iets** berouwen zou”. Het woordje *iets* is een toevoeging. De Hebreeuwse vorm van het werkwoord houdt geen tijdloos feit in. De uitspraak geldt dus alleen voor het speciale onderhavige geval. De Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, geeft hier het Hebreeuwse woord *nchm* weer met *metanoēō* (d.i. na- of achteraf-denken).

Voor hetzelfde Hebreeuwse woord heeft de Septuaginta op talrijke andere plaatsen echter ook het woord *metamelomai* (berouwen), wat letterlijk betekent: na-bekommeren. Daaruit kunnen wij opmaken, dat de gedachte van een veranderde bedoeling net zo naar voren gebracht zou moeten worden als die van verdriet of van bezorgdheid. De tweede gedachte past vooral in die gevallen, waar de zonde van de mens aanleiding is tot “berouw” van God. God lijdt onder de zonde en de consequenties daarvan, hoewel Hij deze voor Zijn plan gebruikt en er rekening mee houdt.

Wij mogen vooral een ding niet uit het oog verliezen: als God een woord als “berouw” op Zichzelf betreft, dan past Hij Zich daarmee aan de menselijke voorstelling aan. Hoe zou Hij, de boven alles verheven Heerser, Zich anders voor Zijn schepselen begrijpelijk moeten maken, als Hij niet op hun manier met hen zou spreken. Anders is onder de huidige omstandigheden een goed begrip helemaal niet mogelijk. Wij veranderen onze mening en onze handelwijze telkens naar de omstandigheden van dat ogenblik, die wij meestal niet van tevoren noch erna in de hand hebben. Dus als we het woord berouw horen, ontstaat bij ons steeds de gedachteassociatie met pijn en teleurstelling, die wij ervaren, als wij de gevolgen

van onze handelwijze zien, die wij niet bedacht hadden of die door ons niet controleerbaar waren.

In deze zin is het woord “berouw” echter bij God ondenkbaar, omdat Hij alles bewerkt naar de raad van Zijn wil en Zich scherp bewust is van de afloop. Omdat Hij Zich echter voor mensen verstaanbaar wil maken, heeft Hij Zijn uitspraken opgesteld op een manier die met ons begripsvermogen overeenkomt. Omdat alle wegen van oordeel uiteindelijk Zijn wegen van onnaspeurlijke liefde zijn, zijn deze door Hem van tevoren goed overwogen en in omvang zorgvuldig bedacht. Als Zijn woord zegt, dat Hij Zijn handelwijze verandert, zoals b.v. in het geval van Ninevé, waarvan aanvankelijk de ondergang werd afgekondigd, die daarna echter niet plaatsvond vanwege de bekering van de mensen die in deze stad leefden, dan is dit aan onze gedachtewereld aangepast. Hij wist van tevoren, wat Hij zou doen en hoe Ninevé zich zou gedragen. Maar Hij achtte het goed, dit niet van tevoren te onthullen. Hij had Zijn toorn bekend gemaakt, Hij had de geplande uitwerking bereikt en kon zo Zijn liefde en genade bewijzen. Hij drukt Zijn houding voor de mens begrijpelijk uit met de woorden: *“Toen God zag wat zij deden, hoe zij zich bekeerden van hun boze weg, berouwde het God over het kwaad dat Hij bedreigd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet”* (Jona 3:10). Dat betekent echter nooit, dat Hij iets betreurt of dat Hij gerichten zendt, waar Hij later spijt van heeft.

Wij mogen de menselijke gevoelens en gedachten niet overdragen op het handelen van God. Maar wij mogen weten, dat wij een absoluut vertrouwen kunnen hebben in Zijn onveranderlijkheid, Zijn wijsheid en Zijn vooruitziendheid. Zijn wegen zijn weliswaar ondoorgrondelijk voor ons, maar aan het einddoel staat altijd Zijn liefde, Zijn gelukzaligheid en Zijn heerlijkheid, waaraan Hij ons in Christus wil laten deelhebben.

Dikwijls wordt het “berouw” van God in die zin begrepen, dat de Schepper bij de schepping van de mens weliswaar met de mogelijkheid van de val gerekend heeft, maar toch absoluut niet al de vreselijke gevolgen daarvan gewild, resp. voorzien heeft. Bovendien wordt geconcludeerd, dat de mens Zijn plannen doorkruist heeft en dat men daarom God ook niet de verantwoording voor de toestand van de schepping ten laste kan leggen. Als het naar Zijn wil gegaan zou zijn, dan zou het er in de wereld heel anders uitzien; en dan citeert men Gen. 6:6 – *“... Het berouwde de HERE, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem in Zijn hart”*.

Als dit een berouw in de menselijke zin zou zijn, dan zou het uit zijn met al het vertrouwen en alle zekerheid. Wie zou kunnen garanderen, dat alle beloften en onze verwachting daadwerkelijk vervuld worden? En hoe zou het met de onaantastbaarheid van Zijn woord gesteld zijn? Wie zou ons nog kunnen verzekeren, dat God op een dag niet wat anders bedenkt?

Maar zulke overwegingen leiden tot niets! God ondervond smart en verdriet bij de aanblik van de verdorven mensheid, omdat Zijn hart meeleed. Maar juist daarom zond Hij de Redder, Christus, Die de Rots is, die niet wankelt en niet wijkt. In Hem voert Hij Zijn geweldige reddingsplan tot het einde van de eonen uit. Hij hoeft daarvoor niemand iets te vragen en het berouwt Hem ook nooit. Christus is de Zoon van Zijn liefde en de Zoon doet niets zonder de Vader. Christus brengt het vurige verlangen van de Vader, dat ieder gered

wordt en tot erkenning van de waarheid komt, tot vervulling. Hij was gehoorzaam tot de dood des kruises, daarom heeft God Hem ook uitermate hoog verhoogd en Hem begenadigd met de Naam boven alle Naam, opdat in de Naam van Jezus zich iedere knie zal buigen, van hen, die in de hemelen en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en elke tong zal belijden: *HEER is Jezus Christus*, tot verheerlijking van God, de Vader (Fil. 2:9-11).

Hoe zou God over dit einddoel, dat Hij Zichzelf gesteld heeft, ooit "berouw" kunnen hebben? Zijn plannen en wegen zijn volmaakt in Christus, de glansrijke Overwinnaar over alle machten. In Hem mag ons geloof op vaste grond rusten, onwrikbaar en onverstoortbaar!

A.E. Knoch.
U.R. 2/1980